

száz évének történetét (Bessenyeitől Gyulaüig) s nemcsak hogy eredeti forrásokból merít, hanem sok, eddig még nem méltatott anyagot hordott össze. Hogy nagyon sok kritikai törekvésről nem tud, az csak csökkenti, de nem rontja le ezt az érdemét, de az előbbi érdemét nagyon kétséssé teszi már az, hogy ahol eltér másoknak eddig fogalmazott itéletétől, ott rendszerint megtéved, s egészen megsemmisíti az, hogy ahol a maga lábán járva próbál értékelni, ott gyakran az ellenkezője áll annak, amit hirdet. A szerző ugyanis, s ez végzetes hibája a dolgozatnak, nem tudományosan képzett szakember, csak komoly törekvésű, egészséges érzékű műkedvelő; szempontjai, ha vannak, nem értékesek, nézetei mind a kritikáról, mind az irodalomról zavarosak, ki nem forrottak, a kritika elméletét meg épen nem ismeri. Bár látszik, hogy gondolkodott arról, mi is az a kritika, aminek történetét meg akarja írni, s homályosan sejti is, de valójában nem tudja. Könyve ezzel a mondattal kezdődik: «A kritika s a polemia között különbség van. A kritika műbírálát, a polémia a rossz írók ostromozása.» Aki a kritikáról csak annyit tud, hogy magyar aequivalense a műbírálát, (ez egyébként nem is egészen helytálló azonosítás!) s a polémiáról azt hiszi, hogy az rossz írók ostromozása: az nincs hivatva arra, hogy megírja a magyar kritika történetét.

CSÁSZÁR ELEMÉR.

Oláh Gábor: Petőfi. Debrecen, Tisza István tud. társaság, 1923. 20. l.

A debreceni tudományos társaság I. osztálya kiadványai sorát Oláh Gábor egy íves *Petőfijével* indította meg. Sajnos, a jós sas nem halfelől tűnt föl, ahonnan a szerencsés jelek érkeznek. Ehhez a *Petőfi*hez a tudománynak alig van köze, s amennyiben van, nem köszöni meg. Az egyetlen újat a dolgozatban jóformán ez az egy mondat rejti: «A magyarság indolenciája, vagy egyenes ellenállása így pattantja ki a végzet és a szükség törvénye szerint a beléütődött szláv szellem csodálatos szikráját, melynek Petőfi a neve.» Puffogó frázis, s ami rosszabb: hálásak lesznek érte a magyar szellemi kincseket kisajátító szláv ellenségeink.

Egyebekben a dolgozat pusztá retorika. Egy lírai költő képe Petőfiről, nagyhangú szólamokkal, keresett képekkel, éles szinekkel és szertelenül túlzó magasztalásokkal papírra vetve. Képei között vannak merészek és megkapóak, s kétségtelenül kelt az olvasóban hangulatot, de Petőfit egy szikrával sem viszik közelebb szívünkhöz és értelmünkhöz az ilyen bombasztok: «Viharzása óráiban eget és poklot megmozgat kigyúladó fantáziája s féktelen indulatai, mint szilaj rémek, fantasztikus felhők sárkányán repülnek az űrben, új világokat teremtve a határtalanságon túl.» Petőfi nem nyer vele, ha megteszi félistennek, mert Petőfi több volt annál: egyike a legnagyobb költői lángelméknek. Ez ugyan ma már közhely, de aki nem tudja új oldalról megvilágítani, az ne írjon Petőfiről tudományos dolgozatot.

K. K. J.